АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ANALYSIS OF TAX REVENUES TO LOCAL BUDGETS IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

У статті розглянуто формування податкових надходжень місцевих бюджетів України в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. Досліджено теоретичні засади формування матеріальної і фінансової основи місцевого самоврядування та визначено принципи створення належних фінансових умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень. Проаналізовано формування доходів місцевих бюджетів України, на основі чого виявлено структурні зміни податкових надходжень та зростання частки місцевих податків і зборів. Визначено, що ефективне місцеве самоврядування та забезпечення ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази. На основі аналізу формування доходів місцевих бюджетів Запорізької області були виявлені основні проблеми формування місцевих бюджетів та визначені напрями їх вирішення.

Ключові слова: адміністративно-фінансова децентралізація, власні і делеговані повноваження, доходи місцевих бюджетів, податкові надходження, міжбюджетні трансферти, органи місцевого самоврядування.

В статье рассмотрено формирование налоговых поступлений местных бюджетов

Украины в условиях административно-финансовой децентрализации. Исследованы теоретические основы формирования материальной и финансовой базы местного самоуправления и определены принципы организации финансовых условий, необходимых для обеспечения выполнения органами местного самоуправления собственных и делегированных полномочий. Проанализировано формирование доходов местных бюджетов Украины, на основе чего выявлены структурные изменения налоговых поступлений и рост доли местных налогов и сборов. Определено, что эффективное местное самоуправление и обеспечение им стабильного социально-экономического развития соответствующих территорий должно сопровождаться увеличением ресурсной и финансовой базы. На основе анализа формирования доходов местных бюджетов Запорожской области были выявлены основные проблемы формирования местных бюджетов и определены направления их решения.

Ключевые слова: административно-финансовая децентрализация, собственные и делегированные полномочия, доходы местных бюджетов, налоговые поступления, межбюджетные трансферты, органы местного самоуправления.

УДК 336.142

<https://doi.org/10.32843/infrastruct44-25>

Абубекерова А.З.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
Запорізький інститут економіки
та інформаційних технологій

Abubekerova Albina

Zaporizhzhya Institute of Economics
and Information Technologies

The article considers the formation of tax revenues of local budgets of Ukraine in terms of administrative and financial decentralization. The division of powers in the system of local self-government bodies and executive bodies at different levels of administrative-territorial organization on the principle of subsidiarity is based on the need to bring the provision of public services as close as possible to their direct consumer. The system of local self-government today does not meet the needs of society. The functioning of local self-government bodies in most territorial communities does not ensure the creation and maintenance of a favorable living environment necessary for the comprehensive development of man in the respective territories. Theoretical bases of formation of material and financial basis of local self-government are investigated and principles of creation of proper financial conditions for maintenance of realization by local governments of own and delegated powers are defined. According to the direction of income distribution between the parts of the budget system, own and fixed revenues are allocated. Transfers are an important source of local budget revenues. Their role in the financial support of local governments is to equalize the financial capabilities of the territories due to differences in economic and social development. The formation of revenues of local budgets of Ukraine is analyzed, on the basis of which structural changes of tax revenues and growth of the share of local taxes and fees are revealed. It is determined that effective local self-government and ensuring its progressive socio-economic development of the respective territories should be accompanied by an increase in the resource and financial base. Local governments have the right to set local tax rates within the limits set by law and provide benefits for their payment. The system of inter-budgetary equalization has been changed: the mechanism of balancing expenditure powers has been replaced by a new, more progressive one, which allows leaving most of the funds on the ground, namely the horizontal equalization of tax capacity of local budgets. Based on the analysis of the formation of local budget revenues of Zaporizhia region, the main problems of local budget formation were identified and directions for their solution were identified.

Key words: administrative and financial decentralization, own and delegated powers, local budget revenues, tax revenues, intergovernmental transfers, local governments.

Постановка проблеми. Адміністративно-фінансова децентралізація, яка відбувається в Україні протягом останніх років, ставить на меті посилення самостійності територіальних громад. Однак розвиток територіальних громад гальмується браком власних ресурсів, які би були спрямовані на фінансування видатків органів самоврядування. Збільшення власних доходів супроводжується передачею на регіональний та місцевий рівень

окремих видатків у соціально-культурній сфері (зокрема, окремі заходи та заклади в освітній і медичній сферах; підтримка фізкультурно-спортивних товариств). На підставі аналізу формування доходів місцевих бюджетів Запорізької області були виявлені основні проблеми формування місцевих бюджетів та визначені напрями їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системі формування та використання коштів

місцевих бюджетів присвячено низку праць вітчизняних учених-економістів: А. Бабича, В. Базилевича, О. Василика, О. Кириленко, В. Кравченко, В. Опаріна, Л. Павлової, В. Пиліна, К. Чижова, С. Юрія та інших. Проте, з огляду на недостатнє висвітлення питань у сфері формування дохідної частини місцевих бюджетів та ефективного використання цих ресурсів, відчувається необхідність у подальшому вивченні цієї тематики.

Постановка завдання. Метою статті є визначення оцінки розміру податкових надходжень місцевих бюджетів в умовах сповільнення економічного розвитку в Україні та розроблення пропозицій щодо їхнього подальшого зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [1].

Адміністративно-територіальний устрій України складається з трьох рівнів:

- базового (адміністративно-територіальні одиниці – громади);
- районного (адміністративно-територіальні одиниці – райони);
- регіонального (адміністративно-територіальні одиниці – Автономна Республіка Крим, області, м. Київ і м. Севастополь) [2].

Місцеві бюджети є самостійною ланкою бюджетної системи України, що забезпечується закріпленням за ними відповідних джерел доходів. Розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання публічних послуг до їх безпосереднього споживача. Для цього необхідно забезпечити визначення достатньої податкової бази, що дасть змогу забезпечити виконання органами місцевого самоврядування власних повноважень з урахуванням об'єктивних критеріїв фінансування державою делегованих повноважень. Ст. 143 Конституції України визначено, що органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому

законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності [1].

За напрямом розподілу доходів між ланками бюджетної системи виділяють власні та закріплені доходи. У першому разі доходи, що не враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, створюють зацікавленість в органах місцевого самоврядування нарощувати власну дохідну базу, позаяк вони можуть повністю контролювати надходження та використовувати на свій розсуд. У другому разі доходи, що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, передаються до місцевих бюджетів для збалансування доходів та видатків у вигляді процентних відрахувань від податків та інших платежів за нормативами, що визначаються на довгостроковий період. Важливим джерелом доходів місцевих бюджетів виступають трансферти. Їхня роль у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування зводиться до вирівнювання фінансових можливостей територій у зв'язку з відмінностями в економічному та соціальному розвитку [3, с. 74].

Отримані кошти самостійно спрямовуються місцевими органами самоврядування в пріоритетні напрями розвитку регіону. Різниця соціально-економічного потенціалу регіонів є причиною нерівності їхньої податкоспроможності, що не дає змоги місцевим органам самоврядування в рівних обсягах забезпечити надання соціальних послуг, розвивати інфраструктуру територіальних громад. Мінімальні соціальні гарантії закріплені Конституцією України, згідно з якою громадяни мають рівні конституційні права: не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками місця проживання. Нерівномірність соціально-економічного розвитку регіонів України зумовлює асиметрії формування бюджетного потенціалу, що, своєю чергою, продукує різні можливості фінансування видатків місцевих бюджетів. Такі процеси здатні викликати вертикальні та горизонтальні фіскальні дисбаланси [4, с. 13].

Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів здійснюється залежно від рівня надходжень податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб на одного жителя. При цьому місцеві бюджети з індексом податкоспроможності нижче 0,9 (середнього показника по Україні) отримуватимуть базову дотацію (80% суми, необхідної для досягнення показника 0,9). Водночас бюджети з індексом податкоспроможності понад 1,1 перераховуватимуть до державного бюджету 50% перевищення (реверсна дотація) [5].

Створення належних фінансових умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих

повноважень здійснюється з дотриманням таких принципів, як:

- наявність ресурсів, необхідних для здійснення визначених законом повноважень органів місцевого самоврядування;
- обчислення обсягу дотації вирівнювання на основі уніфікованих стандартів надання публічних послуг;
- надання трансфертів із державного бюджету безпосередньо кожному місцевому бюджету;
- визначення фінансовою основою здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень податків та зборів, які пов'язані з територією відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- закріплення за місцевими бюджетами частини коштів, що надходять від сплати загальнодержавних податків;
- надання органам місцевого самоврядування права регулювати ставки місцевих податків і зборів;
- недопущення надання іншими органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади податкових пільг, які зменшують власні доходи місцевих бюджетів;
- надання органам місцевого самоврядування доступу до залучення кредитних ресурсів для інвестиційного розвитку [2].

У межах реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні проводиться робота з формування спроможних територіальних громад. Бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом, матимуть прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. У результаті буде забезпечено виконання одного із напрямів реформи міжбюджетних відносин – перехід від тріступеневої до двоступеневої бюджетної системи (перший рівень – область; другий – міста обласного значення / об'єднані громади / райони).

Розширення джерел формування доходів загального фонду місцевих бюджетів відбувається за рахунок передачі з бюджету розвитку єдиного податку, передачі з державного бюджету плати за надання окремих адміністративних послуг та державного мита, запровадження акцизного податку з реалізації через роздрібну торговельну мережу підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти).

Тобто на законодавчому рівні забезпечено врегулювання питання повної бюджетної самостійності та фінансової незалежності місцевих бюджетів, що відповідає основним завданням Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. ПКУ встановлено граничні розміри податків. Величини місцевих податків затверджують рішенням місцевих рад.

Розглянемо склад надходжень місцевих бюджетів Запорізької області впродовж 2013–2018 рр. (табл. 1).

У 2015 р. питома вага ПДФО у структурі доходів місцевих бюджетів Запорізької області зменшилась на 11,2% внаслідок зміни нормативів міжбюджетного розподілу ПДФО: 25% надходжень ПДФО тепер зараховується до державного бюджету, тоді як раніше він у повному обсязі надходив до всіх місцевих бюджетів, крім бюджету міста Києва. Бюджети сіл, селищ, міст районного значення взагалі залишилися без основного податку – ПДФО, тобто органи місцевого самоврядування тих територіальних громад, що не об'єдналися, фактично позбавлені найвагомішого джерела надходжень. Також за цей період зменшилась на 7,5% частка податкових надходжень і доходів бюджету та була збільшена частка офіційних трансфертів на 7,3%. У 2016 році частка податкових надходжень повернулась до рівня 2014 року за рахунок збільшення в 2 рази мінімальної заробітної плати (далі МЗП) з 1600 грн. у 2015 році до 3200 у 2016 році. З 2015 року земельний податок та орендна плата включаються до місцевих податків. Розмір більшості місцевих податків залежить від величини МЗП: податок на нерухомість, збір за паркування авто, транспортний податок, туристичний збір. Питома вага місцевих податків та зборів зросла на 7% за рахунок змін у законодавстві.

У місцевих бюджетах Запорізької області у 2015 р. основна частина доходів припадала на субвенції з державного бюджету – кошти, що надаються на певну мету. Отже, коефіцієнт фінансової залежності місцевих бюджетів збільшився, тобто зберігається висока централізація бюджетних рішень.

Зміни в законодавстві були спрямовані на збільшення доходів бюджетів за рахунок розширення податкової бази та відміни пільг і преференцій. Значне зменшення ставки ЄСВ та підвищення розміру МЗП – заходи, які спрямовані на поступове виведення оплати праці працівників із тіні. База нарахування ЄСВ на дохід працівників не може бути меншою за розмір МЗП, установленої законом на місяць, за який отримано такий дохід. Тому роботодавцю немає сенсу показувати дохід робітника менший, ніж МЗП.

У 2018 році частка ПДФО склала 59% податкових надходжень місцевих бюджетів Запорізької області. Методика прогнозування надходжень ПДФО головним чином базується на таких показниках, як: витрати на оплату праці (фонд оплати праці); середньомісячна заробітна плата; мінімальна заробітна плата; прожитковий мінімум на одну працездатну особу в розрахунку на місяць; ставка оподаткування. Для врахування особливостей формування надходжень податку

використовуються дані про кількість платників податку та суми сплаченого податку в розрізі джерел оподаткування та видів доходів (табл. 2).

Як видно з табл. 2, найбільш вагомими елементом є податок, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді

Рис. 1. Структура податкових надходження місцевих бюджетів Запорізької області у 2018 р.

Таблиця 1

Доходи місцевих бюджетів Запорізької області у 2013–2018рр., млн грн. [6, с. 231]

Доходи	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Податкові надходження	4 000,8	4 153,5	4 882,2	7 710,2	9 676,5	11 344,8
<i>питома вага, %</i>	<i>47,33</i>	<i>45,90</i>	<i>38,43</i>	<i>46,13</i>	<i>43,45</i>	<i>45,85</i>
у тому числі:						
Податок та збір на доходи фізичних осіб	2789,4	2 946, 5	2 715, 5	4 060,5	5 382,4	6 665,3
<i>питома вага, %</i>	<i>33,00</i>	<i>32,56</i>	<i>21,38</i>	<i>24,29</i>	<i>24,17</i>	<i>26,94</i>
Податок на прибуток підприємств	39,9	16,7	238, 1	500,8	350,9	456,0
<i>питома вага, %</i>	<i>0,47</i>	<i>0,18</i>	<i>1,87</i>	<i>3,00</i>	<i>1,58</i>	<i>1,84</i>
Рентна плата та плата за використання природних ресурсів	808,4	809,7	160,7	197,3	215,6	222,1
<i>питома вага, %</i>	<i>9,56</i>	<i>8,95</i>	<i>1,27</i>	<i>1,18</i>	<i>0,97</i>	<i>0,90</i>
Внутрішні податки на товари та послуги	-	-	367,1	549,2	606,9	604,7
<i>питома вага, %</i>	-	-	<i>2,89</i>	<i>3,29</i>	<i>2,73</i>	<i>2,44</i>
Місцеві податки і збори	255,2	293,8	1 271,7	2 083,8	2 561,0	2 825,6
<i>питома вага, %</i>	<i>3,02</i>	<i>3,25</i>	<i>10,01</i>	<i>12,47</i>	<i>11,50</i>	<i>11,42</i>
з них:						
податок на майно	0,8	1,3	824,0	1 358,7	1 578,8	1 607,7
<i>питома вага, %</i>	<i>0,01</i>	<i>0,01</i>	<i>6,49</i>	<i>8,13</i>	<i>7,09</i>	<i>6,50</i>
єдиний податок	231,1	268,7	448, 4	723,4	979,6	1 214,3
<i>питома вага, %</i>	<i>2,73</i>	<i>2,97</i>	<i>3,53</i>	<i>4,33</i>	<i>4,40</i>	<i>4,91</i>
Неподаткові надходження	426,9	474,4	670,6	916,9	1 148,3	1 100,3
<i>питома вага, %</i>	<i>5,05</i>	<i>5,24</i>	<i>5,28</i>	<i>5,49</i>	<i>5,16</i>	<i>4,45</i>
Доходи від операцій з капіталом	19,8	22,3	47,5	35,3	48,6	43,4
<i>питома вага, %</i>	<i>0,23</i>	<i>0,25</i>	<i>0,37</i>	<i>0,21</i>	<i>0,22</i>	<i>0,18</i>
Разом доходів	4 452,1	4 652,4	5 602,2	8 678,0	10 879,0	12 507,2
<i>питома вага, %</i>	<i>52,67</i>	<i>51,41</i>	<i>44,10</i>	<i>51,92</i>	<i>48,85</i>	<i>50,55</i>
Офіційні трансферти від органів державного управління	4 000,7	4 396,8	7 100,4	8 037,4	11 392,3	12 234,0
<i>питома вага, %</i>	<i>47,33</i>	<i>48,59</i>	<i>55,90</i>	<i>48,08</i>	<i>51,15</i>	<i>49,45</i>
Всього доходів	8 452,7	9 049,3	12 702,6	16 715,4	22 271,3	24 741,2
	100	100	100	100	100	100

Таблиця 2

Структура податку та збору на доходи фізичних осіб у 2016–2018 рр. [7]

Показник	2016	2017	2018
Податок та збір на доходи фізичних осіб	100,0	100,0	100,0
у тому числі:			
із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	70,5	75,3	76,2
з грошових виплат, одержаних військовослужбовцями	5,9	5,2	5,1
із доходів платника податку інших, ніж заробітна плата	6,6	6,2	6,3
за результатами річного декларування	2,1	1,9	2,0
із доходу у вигляді процентів	5,5	3,2	2,3
від оподаткування пенсійних виплат	0,3	0,1	0,0
військовий збір	8,3	8,1	8,1

Таблиця 3

Зайнятість та безробіття населення Запорізької області у 2013–2019 рр. [8]

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Все населення у віці 15–70 років, тис. осіб	1340,3	1329,2	1321,1	1312,6	1304,5	1290,4	1277,5
Зайняте населення, тис. осіб	821,9	773,5	745,1	734,9	719,7	732,2	741,6
Рівень зайнятості, %	61,3	58,2	56,4	56,0	55,2	56,7	58,1
Рівень безробіття, %	6,6	8,4	9,7	10,0	10,7	9,9	9,5

заробітної плати та інших, ніж заробітна плата, а також військовий збір, який є окремим платежем (збором), але включається до структури ПДФО.

Проаналізуємо ринок праці у Запорізькій області (табл. 3).

Спостерігається погіршення демографічної ситуації та зменшення на 3,2% рівня зайнятості населення. ПДФО надходить до місцевих бюджетів за місцем праці, а не проживання платника, тому прогнозні показники надходження податку не є об'єктивними. Останнім часом збільшилася кількість трудових мігрантів, які не завжди добровільно декларують свої доходи та сплачують із них податки.

Вагомим джерелом наповнення місцевих бюджетів є також єдиний податок, який за своєю суттю подібний до ПДФО (у 2018 р. надходження єдиного податку становили 11% усіх податкових надходжень місцевих бюджетів Запорізької області). Фізичні особи-підприємці сплачують менший відсоток податку з доходів, ніж наймані працівники. Сьогодні непоодинокі випадки, коли під час працевлаштування роботодавець повідомляє, що для роботи потрібно відкрити ФОП (zareєструватися фізичною особою-підприємцем), що звільняє роботодавця від сплати ЄСВ та зобов'язань виплачувати заробітну плату не менше МЗП.

Залежність ПДФО від макроекономічної та демографічної ситуації в країні робить надходження до бюджету нестабільними та потребує альтернативного джерела наповнення місцевих бюджетів.

Окремі із введених податків структурно мають декілька складників, зокрема, податок на майно належить до місцевих податків та складається з: податку на нерухоме майно, відмінне від земельної

ділянки, транспортного податку та плати за землю. У 2018 р. частка податку на майно становить 14% податкових надходжень: з 1607,7 млн грн. податку 1481,7 млн грн. – це плата за землю. Оподаткування нерухомості є вагомим і стабільним джерелом наповнення місцевих бюджетів більшості країн Європи та не залежить від доходів населення. В Україні податок на нерухомість не враховує ринкову вартість житла та визначається у розмірі, що не перевищує 1,5% розміру мінімальної зарплати за 1 кв. м, що у 2020 році становить 70,85 грн. (4723 грн. x 1,5%). Транспортний податок повинен виконувати як фіскальну, так і регулюючу функцію. Так, у більшості країн Європи цей податок має два складники: крім типу двигуна, базою оподаткування є також об'єм викиду вуглекислого газу CO₂. Принцип їх застосування полягає в забезпеченні збереження навколишнього середовища. Об'єктом оподаткування в Україні є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. Ставка податку встановлюється з розрахунку на календарний рік у розмірі 25 000 гривень. Застосування в Україні світового досвіду оподаткування майна дасть змогу збільшити власні надходження місцевих бюджетів та фінансову незалежність територіальних громад.

Висновки з проведеного дослідження. Система місцевого самоврядування нині не задовольняє потреб суспільства. Надання більшої фінансової незалежності органам місцевого самоврядування та підвищення їхніх власних доходів

дасть можливість вирішувати завдання місцевого рівня та зменшити розмір трансфертів із державного бюджету. У податкових надходження місцевих бюджетів Запорізької області у 2018р частка ПДФО та єдиного податку становить 70 відсотків, що підвищує фінансові ризики в разі погіршення економічної та демографічної ситуації в країні та потребує диверсифікації податкових надходжень. Більш стабільним для місцевих бюджетів є податок на майно, який має потенціал зростання за рахунок диференціації виплат податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, залежності від ринкової вартості нерухомості. Транспортний податок повинен виконувати як фіскальну, так і регулюючу функції за рахунок упровадження оподаткування об'єму викиду вуглекислого газу CO₂. Принцип його застосування полягає в забезпеченні збереження навколишнього середовища. Підвищення частки місцевих податків у податкових надходженнях місцевих бюджетів відповідає завданням реформи міжбюджетних відносин: передачі повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей – органам місцевого самоврядування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4871> (дата звернення: 29.05.2020).
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядженням КМУ від 01.04. 2014 р. № 333-р / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.06.2020).
3. Місцеві фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2014. – 448 с.
4. Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: світові практики та напрямки їх імплементації в Україні / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. редактор І. З. Сторонянська. – Львів, 2018. – 106 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180703.pdf> (дата звернення: 01.06.2020).
5. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n1051> (дата звернення: 25.06.2020).
6. Статистичний збірник: «Бюджет України 2018». Міністерство фінансів України – Київ, 2019. – 309 с. Офіційний сайт. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202018%20\(for%20website\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202018%20(for%20website).pdf) (дата звернення: 15.06.2020).
7. Оцінка прогнозу надходжень податку на доходи фізичних осіб на 2019–2021 рр. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України: вебсайт. URL : <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/evaluation-of-revenue-forecasting-of-personal-income-tax-for-2019-2021.pdf> (дата звернення: 20.06.2020).
8. Ринок праці та зайнятість населення. Зайнятість та безробіття населення Запорізької області. Департамент соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації. Офіційний сайт. URL: <https://dszn-zoda.gov.ua/node/213> (дата звернення: 15.06.2020).

REFERENCES:

1. Konstytutsii Ukrainy vid 28.06.1996 r. [Constitution of Ukraine Law of 28.06.1996] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4871> (accessed: 20 June 2020).
2. Kontseptsiiia reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: rozporiadzhenniam KМУ vid 01.04.2014 r. #333-r / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (accessed: 05 June 2020).
3. Mistsevi finansy : pidruch. / za red. d.e.n., prof. O. P. Kyrylenko. [Local finance: a textbook]. Ternopil : Ekonomichna dumka.
4. Mekhanizmy administrativno-finansovoi detsentralizatsii: svitovi praktyky ta napriamky yikh implementatsii v Ukraini / NAN Ukrainy. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy»; nauk. redaktor I. Z. Storonianska. – Lviv, 2018. – 106 s. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180703.pdf> (accessed: 01 June 2020).
5. Biudzhetni kodeks Ukrayiny : Zakon vid 08.07.2010 № 2456-VI [Budget Code of Ukraine : Law of 24.07.2010 № 2456-VI]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (accessed: 25 June 2020).
6. Statystychnyi zbiryk: «Biudzhety Ukrainy 2018». Ministerstvo finansiv Ukrainy – Kyiv, 2019. – 309 s. Ofitsiyni sait. URL.: [https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202018%20\(for%20website\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202018%20(for%20website).pdf) (accessed: 06 June 2020).
7. Otsinka prohnozu nadkhodzhen podatku na dokhody fizychnykh osib na 2019–2021 rr. Ofis z finansovoho ta ekonomichnoho analizu u Verkhovnii Radi Ukrainy: vebсайт. Available at: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/evaluation-of-revenue-forecasting-of-personal-income-tax-for-2019-2021.pdf> (accessed: 20 June 2020).
8. Rynok pratsi ta zainiatist naselennia. Zainiatist ta bezrobittia naselennia Zaporizkoï oblasti. Departament sotsialnoho zakhystu naselennia Zaporizkoï oblasnoi derzhavnoi administratsii. Ofitsiyni sait. Available at: <https://dszn-zoda.gov.ua/node/213> (accessed: 15 June 2020).